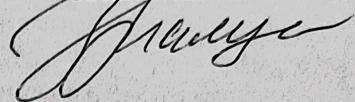

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Біологічний факультет
Кафедра екології

Затверджено
на засіданні кафедри екології
біологічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31.08 2022 р.);

Завідувач кафедри екології
Звенислав МАМЧУР

Силабус із навчальної дисципліни
МЕДИЧНА ЕКОЛОГІЯ,
що викладається в межах ОПП Екологія
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
для здобувачів спеціальності 101 Екологія

Львів 2022

Назва курсу	Медична екологія
Адреса викладання курсу	вул. Саксаганського 1, 79005 Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	біологічний факультет, кафедра екології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 Природничі науки 101 Екологія
Викладачі курсу	Антоняк Галина Леонідівна, доктор біологічних наук, професор кафедри екології
Контактна інформація викладачів	https://bioweb.lnu.edu.ua/employee/antoniak-h-1 halyna.antonyak@gmail.com
Консультації по курсу відбуваються	У день викладання курсу відповідно до розкладу (вул. Саксаганського, 1, ауд. 203) Окрім того, проводяться он-лайн консультації з використанням платформ Zoom і Teams. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладачів.
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати здобувачам необхідні знання про вплив факторів навколошнього середовища (природного, техногенного й соціального) на здоров'я людей, патогенетичні механізми впливу фізичних, хімічних і біологічних чинників на організм, способи упередження та поборення стресу й екологічно залежних захворювань, механізми захисту й адаптації організму людини до екстремальних умов довкілля.
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Медична екологія» є дисципліною за вибором зі спеціальності 101 «Екологія» для освітньої програми підготовки бакалавра, яка викладається на 4-му році навчання (8-й семестр) в обсязі 3,5 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Мета курсу – формування у майбутнього еколога теоретичних знань щодо впливу чинників навколошнього середовища на здоров'я людини, практичних умінь і навиків для забезпечення фізичного й духовного здоров'я й працездатності людини, подолання стресових станів і шкідливих звичок, профілактики порушень у стані здоров'я та захворювань, зумовлених екологічними чинниками. Цілі курсу: формування знань про чинники, які визначають стан здоров'я людини, способи надходження шкідливих речовин в організм, механізми адаптації та відповіді на стрес, способи упередження екологічно зумовлених та екологічно залежних захворювань людини; вміння аналізувати вплив екологічних чинників та екстремальних ситуацій на організм людини; адаптуватися до змін природного та соціального середовища; брати участь у розробці рекомендацій щодо упередження захворювань та важливості безпечного харчування на територіях, порушених техногенною діяльністю й військовими діями; обирати раціональні способи розв'язання завдань екологічного спрямування для забезпечення здоров'я; діяти соціально відповідально та свідомо.
Література для вивчення дисципліни	1. Гребняк М.П., Щудро М.П. Медична екологія: навчальний посібник / під ред. М.П. Гребняка. Дніпропетровськ: Акцент, 2016. 484 с.

2. Антоняк Г.Л., Думич О.Я., Данилик Р.М., Поліщук О.І. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Фізіологія та екологія людини» (розділ «Екологія людини»), що викладається в межах ОПП бакалаврського рівня вищої освіти для здобувачів спеціальності 101 Екологія. Львів, 2022. 40 с.
3. Юхименко П.І., Бількевич В.В., Mashkin Ю.О. Безпечність і якість продуктів харчування та продовольчої сировини на підприємстві. Економіка та підприємництво. 2021. № 4. С. 82–89.
4. Бужанська М. В. Екологічна безпека харчових продуктів. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Технічні науки. 2020. № 23. С. 187–191.
5. Скидан О.В., Романчук Л.Д., Довженко В.А. Оцінка рівня харчування сільського населення радіоактивно забруднених територій у контексті гарантування продовольчої безпеки. Наукові горизонти, 2019. № 3. С. 3–9.
6. Стожаров А.Н. Медична екологія: навчальний посібник. Мінськ, 2008. 368 с.
7. Хижняк М.І., Нагорна А.М. Здоров'я людини та екологія. Київ: Здоров'я, 1995. 227 с.
8. Пішак В.П., Бажора Ю.І. Медична біологія. Вінниця: Нова книга, 2004. 658 с.

Допоміжна

- 1.Антоняк Г.Л., Влізло В.В., Іскра Р.Я. та ін. Кальцій в організмі людини і тварин. Монографія. К., 2019. 248 с.
- 2.Антоняк Г.Л., Влізло В.В. Біохімічна та геохімічна роль йоду. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2013. 392 с.
- 3.Антоняк Г.Л., Сологуб Л.І., Снітинський В.В., Бабич Н.О. Залізо в організмі людини і тварин: біохімічні, імунологічні та екологічні аспекти. Львів, 2006. 312 с.
- 4.Сологуб Л.І., Антоняк Г.Л., Бабич Н.О. Хром в організмі людини і тварин. Біохімічні, імунологічні та екологічні аспекти. Львів: Євросвіт, 2007. 127 с.
- 5.Снітинський В.В., Хірівський П.Р., Гнатів П.С., Антоняк Г.Л. та ін. Екотоксикологія. Навчальний посібник. Херсон: Олді-плюс, 2011. 300 с.
- 6.Антоняк Г.Л., Важненко О.В., Бовт В.Д. та ін. Біологічна роль цинку в організмі людини і тварин. Біологія тварин. 2011. 13 (1-2), С. 17-31.
- 7.Антоняк Г. Л. Важненко О.В., Панас Н.Є. Біологічна роль Купруму та Купрум-вмісних білків в організмі людини і тварин. Науковий вісник Львівського національного ун-ту ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. 2011. Т. 13., № 2 (48), Ч. I. С. 322–332.
- 8.Сологуб Л.І., Великий М.М. Екологічна біохімія. Метаболізм ксенобіотиків у людини і тварин. К.: ІСДО, 1994. 188 с.
- 9.Антоняк Г.Л., Бабич Н.О. Білецька Л.П. та ін. Кадмій в організмі людини і тварин. II. Вплив на функціональну активність органів і систем. Біологічні студії / Studia Biologica. 2010. 4 (3), С. 125-146.
- 10.Антоняк Г.Л., Бабич Н.О., Білецька Л.П., Панас Н.Є. Кадмій в організмі людини і тварин: III. Вплив на репродуктивну систему. Біологічні студії. 2011. Т. 5, № 2. С. 141–152.

	<p>11.Антоняк Г.Л., Бабич Н.О., Стефанишин О.М. та ін. Афлатоксини: біологічні ефекти та механізми впливу на організм тварин і людини. Біологія тварин 2009. 11 (1-2), С. 16-26</p> <p>Інтернет-ресурси:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. https://ucjeps.berkeley.edu/hebe/meed.html 2. https://www.eea.europa.eu/themes/human/intro 3. https://health.gov/healthypeople/objectives-and-data/browse-objectives/environmental-health 4. http://pressbooks.oer.hawaii.edu/humannutrition2/ 5. https://online.regiscollege.edu/blog/environmental-factors-that-affect-health/ 6. https://www.bsem.org.uk 7. https://www.sehn.org
Тривалість курсу	Один семестр
Обсяг курсу	105 годин: 50 годин аудиторних занять (з них 30 годин лекцій, 20 годин практичних занять), 55 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Освітній компонент покликаний посилити наступні компетентності і програмні результати:</p> <p>У процесі навчання здобувачі набудуть такі компетентності:</p> <p>КЗ-3. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p> <p>КС-2. Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук.</p> <p>КС-9. Здатність до участі в розробці системи управління та поводження з відходами виробництва та споживання.</p> <p>КС-11. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.</p> <p>Програмні результати навчання:</p> <p>ПР02. Формулювати основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування.</p> <p>ПР03. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.</p> <p>ПР07. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколошнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.</p> <p>ПР09. Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.</p> <p>ПР11. Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколошнє середовище.</p> <p>ПР12. Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поводження з виробничими та муніципальними відходами.</p> <p>ПР13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.</p> <p>ПР14. Уміти формувати тексти, робити презентації та повідомлення для професійної аудиторії та широкого загалу з дотриманням професійної сумлінності та унеможливленням plagiatu.</p> <p>Після завершення курсу здобувачі будуть</p> <p>знати:</p> <p>біологічні та соціальні аспекти здоров'я людини;</p>

	<p>екологічні аспекти здоров'я; вплив чинників навколошнього природного середовища на здоров'я; вплив техногенних чинників на здоров'я людини; основні групи шкідливих речовин, які потрапляють в організм людини; екологічно залежні та екологічно зумовлені захворювання; екологічні аспекти харчування; принципи правильного і збалансованого харчування; способи профілактики захворювань, пов'язаних із неправильним харчуванням; вплив техногенезу на якість та екологічну безпеку продуктів харчування; механізми детоксикації шкідливих речовин в організмі; способи запобігання хімічному й біологічному забрудненню продуктів харчування; вплив стресу на організм людини; способи запобігання та поборення стресу.</p> <p>вміти:</p> <p>аналізувати вплив полютантів довкілля на здоров'я людей; охарактеризувати шляхи забруднення питної води і продуктів харчування шкідливими речовинами (органічні ксенобіотики, важкі метали, радіонукліди); охарактеризувати механізми детоксикації шкідливих речовин в організмі; аналізувати зміни у стані здоров'я внаслідок погіршення екологічного стану довкілля, зумовлених техногенною діяльністю; аналізувати вміст окремих груп полютантів у компонентах навколошнього середовища; застосовувати набуті знання для упередження надходження в організм людини шкідливих речовин, природних токсинів і патогенних мікроорганізмів; брати участь у розробці рекомендацій щодо дотримання вимог екологічної безпеки людини, упередження розвитку екологічно залежних захворювань.</p>
Ключові слова	Медична екологія, здоров'я, екологічно залежні захворювання, екологічно зумовлені захворювання, екологічна безпека людини, продукти харчування, навколошнє середовище, полютанти
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, практичних занять і консультацій для кращого розуміння тем
Теми	<p>Теми в межах змістових модулів:</p> <p>Змістовий модуль 1. Біологічні, екологічні та соціальні аспекти здоров'я людини.</p> <p>Змістовий модуль 2. Навколошнє середовище і здоров'я людей.</p> <p>Змістовий модуль 3. Вплив полютантів довкілля та стресових чинників на організм людини.</p>
Підсумковий контроль, форма	Залік за результатами успішності впродовж семестру
Пререквізити	Викладання навчальної дисципліни базується на знаннях, отриманих в результаті вивчення попередніх навчальних дисциплін на рівні бакалавра зі спеціальності 101 Екологія або потребують базових знань з біологічних і екологічних дисциплін,

	достатніх для сприйняття категоріального апарату, розуміння сучасних проблем медичної екології
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Словесно-наочні та словесно-практичні методи навчання (лекції, розповідь, пояснення, консультації, проблемні лекції, семінари-дискусії, презентації, інформаційні технології та ресурси); інноваційні технології та інтерактивні методи навчання (робота в командах, метод проектів); творче індивідуальне завдання. Теми і завдання будуть представлені на платформі Moodle. Робота в системі Moodle, побудова електронного навчання як простору прояву пізнавальних ініціатив..
Необхідне обладнання	персональний комп’ютер, загальнозважані комп’ютерні програми, проектор, прилади лабораторії кафедри екології.
Критерії оцінювання (окрім для кожного виду навчальної діяльності)	Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані під час поточного тестування, самостійної роботи і модульного контролю. Оцінювання проводиться за 100-балльною шкалою. Бали враховуються за наступним співвідношенням: практичні заняття – 40 балів (10 занятті × 4 = 40 балів); модульний контроль – 27 балів (3 модулі по 9 балів =27 балів); презентації за результатами самостійної роботи, індивідуальні завдання, розробка спільногого проекту – 33 бали. Підсумкова максимальна кількість балів: 100. Академічна добросердість: роботи студентів є виключно оригінальними результатами самостійного опрацювання матеріалу. Жодні форми порушення академічної добросердісті не толеруються
Питання до заліку чи екзамену.	Матеріали будуть розміщені на платформі Moodle
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано на платформі Moodle

Схема курсу «Медична екологія»

Змістовий модуль 1. Біологічні, екологічні та соціальні аспекти здоров'я людини

1	Медична екологія як наука. Зв’язок медичної екології з іншими науками. Практичне заняття: Історія розвитку медичної екології.	Лекції – 2 год, практичне заняття – 2 год, самостійна робота – 4 год	1 тиждень
2	Екологічні та соціальні чинники середовища життя людини.	Лекції – 2 год, самостійна робота – 4 год	1 тиждень
3	Вплив біологічних і соціальних чинників на здоров'я людини.	Лекції – 2 год, самостійна робота – 4 год	1 тиждень
4	Вплив екологічних чинників на здоров'я людини. Практичне заняття: Принципи гігієнічного нормування параметрів навколошнього середовища.	Лекції – 4 год, практичні заняття – 4 год, самостійна робота – 6 год	2 тижні

Змістовий модуль 2. Навколошнє середовище і здоров'я людей

5	Екологічний стан компонентів довкілля і здоров'я населення. Практичне заняття: Статистичний аналіз захворюваності населення України.	Лекції – 2 год, практичне заняття – 2 год, самостійна робота – 4 год	1 тиждень
---	--	--	-----------

6	Екологічно залежні захворювання людини. Практичне заняття: Розповсюдження екологічно залежних захворювань.	Лекції – 2 год, практичне заняття – 2 год, самостійна робота – 4 год	1 тиждень
7	Екологічно зумовлені захворювання людини.	Лекції – 2 год, самостійна робота – 3 год	1 тиждень
8	Ендемічні захворювання. Практичне заняття: Профілактика ендемічних захворювань.	Лекції – 4 год, практичні заняття – 4 год, самостійна робота – 6 год	2 тижні
Змістовий модуль 3. Вплив політантів довкілля та стресових чинників на організм людини			
9	Основні групи політантів навколошнього середовища та їх вплив на організм людини. Практичне заняття: Нормативні документи щодо якості продуктів харчування.	Лекції – 2 год, практичні заняття – 2 год, самостійна робота – 4 год	1 тиждень
10	Вплив забрудників атмосферного повітря на здоров'я людей.	Лекції – 2 год, самостійна робота – 4 год	1 тиждень
11	Забруднення питної води і продуктів харчування шкідливими речовинами. Практичне заняття: Органічні продукти харчування.	Лекції – 2 год, практичне заняття – 2 год, самостійна робота – 4 год	1 тиждень
12	Трансформація ксенобіотиків в організмі людини.	Лекції – 2 год, самостійна робота – 3 год	1 тиждень
13	Механізми розвитку стресу в організмі людини. Практичне заняття: Антиоксиданти у продуктах харчування людини.	Лекції – 2 год, практичні заняття – 2 год, самостійна робота – 5 год	1 тиждень

Автор:

професор кафедри екології Галина АНТОНЯК

Погоджено
Голова методичної ради
біологічного факультету
Віталій ГОНЧАРЕНКО
31.08. 2022 р.

Гарант ОПП
Звенислава МАМЧУР
31.08. 2022 р.